Arbetsskada? Tips till intygsskrivare

I Bibeln kan man läsa följande kärva budskap: »Ho där icke ville arbeta, han skulle icke heller äta« (2 Tessalonikerbrevet 3, 10; Karl XII:s bibel 1703).

Riktigt så är det, tack och lov, icke idag. Ibland klarar man inte längre att gå till arbetet på grund av ohälsa eller sjukdom. Många upplever att oförmågan till arbete har sin grund i just arbetet man utfört – arbetsskada.

Konsultläkare

Jag har fungerat som konsultläkare åt försäkringskassan i Gävleborg sedan början av 1970-talet. I starten turades tre läkare om med att granska 15–20 ärenden på en timme vid besök av en tjänsteman från kassan. Lakoniska uttalanden från oss: »Samband godtages; samband godtages ej ...« Arbetet som konsultläkare utökades successivt och numera skickas tjocka akter för studium och förslag till beslut.

Jag vet att många doktorer pustar och stönar när begäran om utlåtande kommer från kassan och de plitar pliktskyldigt ned några rader – utlåtanden av mycket skiftande kvalitet och dessutom ej längre arvodesberättigade för skrivaren.

Vet inte betydelsen

Många läkare vet inte vikten av vad man skriver och konsekvensen därav. Många intygsskivare har ej heller någon kunskap om arbetslivet utanför den egna arbetsplatsen; och inte är man intresserad heller av att försöka beskriva arbetet.

Så är det.

Tips

Bara som tips: arbeta med en trestegsmodell.

1. Vad har den försäkrade för arbete att utföra? Statiskt eller repetitivt? Tunga lyft eller besvärliga arbetsställningar? Högt tempo? Försök med fantasins hjälp bilda dig en uppfattning om arbetet och beskriv det så gott det går. Råder hög grad av sannolikt arbetsskadliga faktorer ?
2. Råder ett samband mellan arbete och besvär? Det går ofta bra med det sunda förnuftet, och räcker inte det finns en bra sammanställning att läsa: »Arbete och besvär i rörelseorganen« (Arbete och Hälsa 2001:12). Dock en varning. Skriften är ingen kokbok där man plockar sanningar utan mycket återstår att göra även om författarna granskat 4 500 artiklar. Det är arbeten av skiftande kvalitet men det mödosamma sammanställandet är mycket hedervärt.
3. Försök göra en konklusion och fundera över om konkurerande åkommor finns som bidragande till arbetsoförmågan, och glöm inte psykosociala faktorer. Varken rökning eller alkoholberoende, eller om stor otrivsel råder på arbetsplatsen är bra för hälsan.

Så här kan en pensionär fundera en mörk höstkväll i glesbygd. Jag tror det vore viktigt med återkommande information från försäkringskassan om vad man förväntar sig skall stå i det utlåtande man begärt.

Kassan borde även försöka få landstingen att återgå till den gamla ordningen att arvodera intygsskrivaren så går det litet lättare.

Göran Josefsson
docent i ortopedi;
tidigare verksam i Gävle
anna.goran@telia.com

Pankreasförsök på Serafimerlasarettet

I Läste med stort intresse artikeln om upptäckten av insulinet i LT 43/2003 (sidorna 3428-9) av Tord Ajanki, men vill göra en rättelse och ett tillägg. I artikeln talas det om ett experiment med pankreasextrakt av dr Paul Sjöqvist på Karolinska sjukhuset. År 1908 fanns inte Karolinska sjukhuset, det stod färdigt först 1940. Det var på Serafimerlasarettet försöken utfördes.

Vidare ett medicinhistoriskt påpekande: Det var först när det kommit fram en exakt metod för att kvantitativt mäta blodsockret som förutsättningen fanns för att upptäcka insulinet. Det var de två danska forskarna Hagedorn och Jensen som under tiden för första världskriget introducerade denna metod, som alltså användes av Banting och Best. Detta påpekade Erik Jorpes för mig när jag tjänstgjorde som e o amanuens på medicinskt-kemiska institutionen vid Karolinska institutet 1941–1942. Jag frågade honom då varför inte Mehring och Minkowski redan på 1880-talet kunde få fram insulin och fick alltså svaret att det berodde på Hagedorn och Jensens arbete att Banting och Best kunde lyckas.

Olof Lagerlöf
en gång ögonkonsult
vid Serafimerlasarettet, Stockholm

Ge inte järnet!

I Sigvard Olssons kloka ord om varsamhet med järnbehandling förtjänar att understrykas (LT 44/2003, sidan 3545).

Sedan järnberikningen i mjölet försvunnit har järnbrist blivit ett vanligt problem, som oftast löses av kollegerna i primärvården. Men det är ingen höjdare att konvertera en invalidiserande trötthet till en sekundär hemokromatos. Trötthet är ett ospecifikt symtom på sjukdom, överansträngning, sömnbrist. Få har beskrivit samspelet mellan existentiell kris, ångest, förträngning med större skärpa än Torgny Lindgren [1].

Min tanke är att många trötthetsreaktioner hos till synes kroppsligt friska människor hänger samman med livskriser i privatliv eller yrkesarbete, ibland även med närståendes sjukdom eller död. Tidsförloppet i de reaktiva depressionerna är förrädiskt och inte alldeles välkänt. Under pågående sjukdom är patienten, den lidande, ofta otroligt tapper. När kroppen blir frisk, blir själen sjuk.

Det här förloppet såg jag dramatiskt klart i början på 1980-talet, när patienter med akut leukemi behandlades med tung kemoterapi under ett helt år. De kämpade. När de friskförklarats, kom den reaktiva depressionen det följande året. Därefter kom dessvärre ofta återfall i leukemi, just som patienten återhämtat sig efter sin depression. Sedan jag sett det mönstret, har jag ofta återfunnit det hos andra patienter. Somliga finner en viss tröst i att det kanske är ett normalt samspel mellan kropp och själ, av överlevnadsvärde för individen (»ett helvete i taget«).

Klart är att man kan återfinna den här svängningen även i den stora litteraturen för flera tusen år sedan. Jona, en av Gamla Testamentets mindre profeter, gick från kris till kris, även om den moderne läsaren har lättare att se komiken än gråten. Bland alla droger mot depression är nog järnet den farligaste. I anslutning till Sigvard Olssons inlägg pläderar jag för att järn som receptfritt kosttillskott bör begränsas till 1 milligram per dygn [2].

Bo Norberg
internist, medicinkliniken, Norrlands Universitetssjukhus, Umeå
bo.norberg@vll.se

Referenser

1. Asplund K. Den vita pesten - om lungsoten i Torgny Lindgrens böcker [kultur]. Rondellen 2003; 16. URL: http://www.rondellen.net
2. Norberg B. Visst behövs kosttillskott [ledare]! Rondellen 2002; 12. URL: http://www.rondellen.net